

СЭРЦЫ Ё АХВЯРУ

ДА 10-ГОДДЗЯ КНІГІ-ПРЫЗНАННЯ «ПА ПРАВУ ЖЫВОГА»

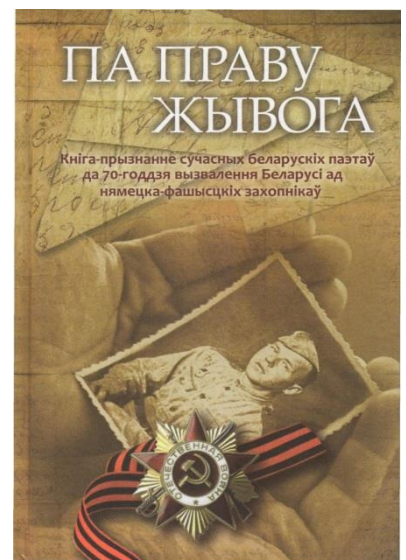

Алена РУЦКАЯ

Заслужаны настаўнік Беларусі,
літаратуразнаўца,
член Саюза пісьменнікаў Беларусі

У сучасным інфармацыйным грамадстве кніга па-ранейшаму застаецца прызнанай крыніцай асветы і духоўнасці. Тым не менш, прыходзіцца адзначыць, што ў апошнія гады Інтэрнэт, камп'ютары, гаджэты набываюць дамінуючую значнасць для падлеткаў, што небяспечна ўцягвае іх у тэхналагізм, спараджае моўны інфанталізм. Да таго ж падлеткі, на жаль, знаходзяць там і інфармацыю, якая ніякім чынам не развівае інтэлект і не стымулюе добрых пачуццяў. Таму сёння вельмі важна навучыць падрастаючае пакаленне цаніць добрую кнігу, сфарміраваць густ да сапраўднай літаратуры, імкнуцца да пазнавальнага чытання. Вырашыць гэту задачу можна толькі пры дакладна прадуманай сістэме працы і ў цесным супрацоўніцтве з вучнямі. А яшчэ неабходна, каб гэта праца была актуальнай, крэатыўнай, абапіралася на плённыя, творчыя віды і формы дзейнасці, якія спрыяюць інтэлектуальнаму развіццю, уплываюць на духоўнае сталенне, гуманізуюць навучанне, робяць яго цікавым, змястоўным, насычаным.

З гэтай мэтай у сярэдняй школе № 12 г. Гродна праводзяцца разнастайныя мерапрыемствы, ажыццяўляюцца цікавыя праекты. Сярод праектаў вельмі плённымі з'яўляюцца праекты-прэзентацыі тэматычных літаратурных зборнікаў. Яны ажыццяўляюцца праз некалькі этапаў. Першы этап мае рэкламны характар. Настаўнік робіць агульнае анатацыйнае паведамленне аб зборніку. На другім этапе вучні выбіраюць са зборніка творы, якія ім найбольш спадабаліся і рыхтуюць па іх вусныя або пісьмовыя водгукі, а таксама выразнае чытанне асобных твораў. Трэці этап – гэта падрыхтоўка мультымедычнага праекта (прэзентацыі), куды ўваходзіць выбар інфармацыі, распрацоўка сцэнарыя прэзентацыі, падрыхтоўка слайдаў і тэкстаў, да іх. Чацвёрты этап – прэзентацыя відэапраекта, якая суправаджаецца інфармацыйнымі каментарамі, водгукамі і выразным чытаннем. Пры магчымасці праводзіцца і сустрэча з рэгіянальнымі аўтарамі, бо вучні, як правіла, цікавяцца – творы каго з іх уключаны ў зборнік. Адным з апошніх праектаў-прэзентацый стаў праект, падрыхтаваны да 80-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў па кнізе-прызнанні беларускіх паэтаў «Па праву жывога» вучнямі адзінаццаціга класа. Дарэчы гэта ўжо не першае пакаленне адзінаццацікласнікаў, якое знаёміцца з гэтай кнігай пад кіраўніцтвам настаўніцы беларускай мовы і літаратуры Прышчэпчык Святланы Пятроўны. У гэтым матэрыяле яна прапануе лепшыя водгукі сваіх вучняў на вершы рэгіянальных аўтараў, змешчаных у гэтым зборніку. Сама яна адзначае, што гэты праект стаў сапраўдным урокам патрыятызму, пра што сведчаць прачулыя радкі з творчых прац яе выхаванцаў.

Анастасія Эйсмант
«Ахвярная любоў»

Верш Мар'яна Дуксы «Ахвярная любоў» з тых твораў, якія ўражваюць, выклікаюць глыбокі роздум, застаўляюць перажыць сапраўднае ўзрушэнне. Найперш кранае нашы пачуцці ўсхваляваны і трывожны ўступ, які распавядае пра трагічную падзею, што адбылася ў 1943 годзе ў Навагрудку. Там фашысты расстралялі адзінаццаць сяцёр-назарэтанак, якія ахвяравалі свае жыцці дзеля выратавання іншых жыхароў горада, – рыхтавалася расправа над больш чым сотняй арыштаваных мужчын. Лёс іх не выклікаў у людзей нікай надзеі. Сястра Стэла, ігумення кляштару, сказала святару Аляксандру Зянкевічу: «Мой Божа, калі трэба прынесці ў ахвяру жыццё, дык няхай лепш расстраляюць нас, чым людзей сямейных. Мы молімся нават аб гэтым». І першага жніўня, на досвітку, яны разам з хлопчыкам, які, хутчэй за ўсё, раскопваў яму, былі расстраляныя ў Батароўскім лесе.

«Ахвярная любоў» – гэта верш-малітва, малітва сяцёр-ахвярніц да Бога. Яны моляць аб лепшай долі для людзей, над якімі «ліха гуляе і сеецца зло.// Кулі спяваюць і льюцца пагрозы». Праз гэту малітву яны ўскладаюць на алтар божы свае жыцці – здзяйсняюць сваю гераічную духоўную ахвяру:

Божа-Уладар і зямны абаронца,
нас прыпыні на журботнай вярсе...
Мы не шкадуем... Згасі наша сонца,
хай яно ў лёсах чужых расцвіце.

Гэтыя пранікнёныя радкі кранаюць да глыбіні душы, як і кранаюць, убачаныя чуйным сэрцам паэта, светлыя, узвышаныя і ахвярныя вобразы гераінь гэтага верша, глыбока веруючых, неабыхавых да лёсаў сваіх суайчыннікаў. Спасціжэнне сваёй місіі, боскай, высокай, надае ім сілы прынесці свае «сэрцы ў ахвяру», каб зберагчы нявінных людзей.

Апошнія дзве страфы верша – гэта радкі ўжо прамоўленыя паэтам ад сябе. У іх гучыць глыбокая ўдзячнасць, сведчанне незабыўнасці таго, што здзейснена мужнымі сёстрамі-назарэтанкамі. «Свецяцца вашы абліччы праз час», – прамаўляе Мар'ян Дукса і запэўнівае: – «сёстры любімыя, помнім пра вас». І гэты цуд любові і ахвярнасці ацэнены: у 2000 годзе яны абвешчаны благаслаўленымі, а таму так аптымістычна гучаць словы паэта:

Болей не будзе ніхто адзінокім,
кожнаму з нас вы любоў адалі –
нашы заступніцы ў небе высокім,
нашы заступніцы тут, на зямлі.

Андрэй Астапчэня
«Я нарадзіўся ў сорок трэцім»

Верш Мар'яна Дуксы без назвы, але ўжо яго першы радок наводзіць на думку, што верш аўтабіяграфічны. Так і ёсць. Паэт шчыра, з болем, які так і не суцішыўся з гадамі, расказвае пра сваё цяжкае дзяцінства, бо ён нарадзіўся ў 1943 годзе, падчас Другой сусветнай вайны, а таму і піша:

Я быў малы, але прыкмеціў,
Якога колеру вайна.

Адчуўшы жахі вайны, «выпіўшы годкі час да дна», паэт так і не змог выкрасліць са сваёй памяці перажытае, убачанае чуйнымі дзіцячымі вачыма. Ён не можа пазбыцца тых відовішчаў. Яны ўсё прыходзяць у яго пакутныя сны. За аўтарскай метафарай «лезуць чорныя крыжы» чытачу яскрава ўяўляецца злавесны гул фашысцкіх самалётаў з чорнымі крыжамі на крылах, прыходзіць разуменне, які жах сціскаў маленькае дзіцячае сэрца. У гэтых снах, якія паэт характарызуе эпітэтамі «бязлюдныя і глухія», паўстае і «дзень пасляваенны», калі людзі пакутавалі ад голаду і холаду. Ён кажа, што ад будынкаў засталіся толькі падмуркі, каля якіх «буяюць быльнік і хвашчы». Болем і горыччу напоўнены апошнія радкі верша:

Ляжаць падмуркі... Пахне дымам...
Ідуць салёныя дажджы...

Шматкроп'і – гэта запрашэнні да роздуму.

Разумееш, што калі Мар'ян Дукса піша пра салёныя дажджы, то ён параўноўвае дождж са слязамі тых, у каго забрала вайна родных і блізкіх. Верш напоўнены самотным гучаннем. Аўтар выкарыстоўвае простую і зразумелую мову, каб данесці свае пачуцці і думкі да чытача. Верш адлюстроўвае гісторыю Беларусі, якая перажыла шмат пакут і страт падчас вайны. Гэты твор гучыць як заклік да міру, праз гнеўнае асуджэнне вайны, як страшнага, недаравальнага злачынства.

Вайна заўсёды нясе з сабой страх, боль, гора, слёзы і пакуты. Падчас вайны загінула шмат людзей, былі спалены вёскі, ператвораны ў руіны гарады. Аднак успамінаючы аб стратах, мы таксама не павінны забываць, якой цаной здабывалася перамога, хто нас выратаваў, дзякуючы каму мы жывем пад мірным небам. Напэўна, найважнейшым фактарам перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне стаў масавы гераізм і непахісная вера ў перамогу над ворагам. Якраз гэтай тэме прысвечаны верш Мар'яна Дуксы «Лётчыкі 41- га года». Аўтар распачынае яго аповедам пра першыя трагічныя дні вайны. Яскравае метафарычнае апісанне («Бязлітасны чэрвень // вас сажай і пылам ахутаў») дапамагае нам уявіць змучаных, худых пілотаў, якія не змаглі нават уступіць у бой і вымушаны адступаць, бо самалёты іх былі спалены першымі ж бамбёжкамі:

Як піць вы хацелі!
Вас проста замучыла смага.
Стамлёнае цела,
дзе тлелі і злосць, і адвага.
У час прадвячэрні
на наш вы патрапілі хутар.

Кожны радок адлюстроўвае тое эмацыйнае напружанне, якое адчуваюць лётчыкі. Яны «зусім не чапаюць хлеба», морак пакуты ляжыць на іх бледных тварах ад бяссілля. Але дух іх не зломлены. Яны гатовы адважна ваяваць, абараняць сваю радзіму:

Насуперак ночы пайшлі вы.
«Праб'ёмся!» – казалі.

Гэтым рашучым «праб'ёмся» Мар'ян Дукса падкрэслівае непахісную веру лётчыкаў у перамогу над ворагам, а апошнімі метафарычнымі радкамі – «паліла салюты // у вашых вачах Перамога» – паэт сцвярджае, што так і будзе. Мужнасцю, змаганнем і верай і была здабыта Перамога, здабыта і для нас.

Дарына Бардзянюк
«Над Бelay Руссю белыя аблогі»

Верш «Над Бelay Руссю белыя аблогі» Галіны Самойлы пранікае ў душу і прымушае задумацца аб складанасці і важнасці нашай гісторыі. Аўтар адлюстроўвае прыгажосць Радзімы і яе суровы лёс праз эмацыйныя радкі, у якіх адпаведную сэнсавую нагрузку нясуць эпітэты, што пазначаюць традыцыйнае ўспрыняццё чорнага і белага колеру. Святлом і радасцю поўняцца радкі:

Над Бelay Руссю белыя аблогі,
І белы бусел кружыць угары,
І белы дзень глядзіць у дом прыз вокны,
І белым зарывам вясна гарыць.

Адчуванне гэтай светлай, мірнай прыгажосці ўзмацняюцца выкарыстаннем анафары. Паэтка шырока ўжывае і вобразы, перададзеныя метафарами, каб падкрэсліць сваё стаўленне і любоў да Беларусі.

Кантрасты белага і чорнага дазваляюць увайсці ў свет аўтара і выклікаюць пачуццё глыбокай эмацыйнасці. Самойла апісвае цудоўныя пейзажы роднай зямлі, адзначае праз іх дабыню і спакой роднага народа. Беларусь, па яе словах, увасабляе белы колер, уражвае сваёй прыгажосцю і мудрасцю.

Але ў вершы прысутнічае і сум, які непазбежны, калі кажаш пра боль і страты, якія неслі на нашу зямлю крывавыя войны. Самойла выказвае свой смутак і горыч аб мінулым часе, аб самотных хвілінах праз адценне чорнага колеру:

На Бelay Русі чорныя зямлянкі,
Акоп, як вусень чорны, ля ракі.
І ў чорным маці выйшла на світанку
На чорны помнік панясла вянкi.

Адна з асаблівасцяў структуры верша – кантрастнасць, якая ўзмацняе эмацыйную і псіхалагічную глыбіню твора. Паэтка часта звяртаецца да тэмы любові да Радзімы, увасабляючы свае думкі і пачуцці ў пранізлівыя і вобразныя радкі.

Верш утрымлівае ў сабе асаблівую энергію і моц, якія перадаюць пачуццё патрыятызму і гонару за сваю краіну.

«Над Белаі Руссю белыя аблогі» – гэта не толькі апісанне прыгажосці і годнасці нашай Радзімы, але і заклік да захавання гістарычнай спадчыны, да разумення каштоўнасці таго, што ў нас ёсць. Верш Галіны Самойлы натхняе і прымушае задумацца пра тое, што можа зрабіць кожны з нас, каб захаваць мір і перадаць будучым пакаленням унікальную чысціню душы Беларусі, нацэльвае нас зірнуць на нашу Радзіму і нашу спадчыну з новых, глыбейшых пазіцый.

Рэната Гарбоўская З памяццю ў сэрцы

Усе мы ведаем пра гераічнае мінулае нашай краіны. Адной з самых важных крыніц гэтых ведаў з'яўляюцца падручнікі, дакументальныя і мастацкія кнігі, якія прысвечаны тэме Вялікай Айчыннай вайны, у якіх кожны аўтар знаходзіць свае яскравыя, прачулыя словы, каб расказаць аб подзвігу нашага народа, аб самаахвярнай барацьбе за перамогу. Такой адметнасцю вылучаецца і верш Людмілы Кебіч «Я – дачка ветэрана». Душэўнай цеплынёй, любасцю да роднага чалавека прасякнуты гэты твор, а яшчэ гонарам і болем. Болем, бо вайна адабрала яго маладосць, перакрэсліла мару. «Спеваком мог стаць тата», – гаворыць паэтка. А ён ваяваў:

Ён з акупаў салдатаў
паднімаў – «За Радзіму!»
Ён фарсіраваў Одэр
і дайшоў да Рэйхстага.

Дачка ганарыцца сваім мужным бацькам:

Ён прынёс перамогу
на плячах сваіх мужных,
на руках сваіх дужых –
з той нялёгкай дарогі.

Вярнуўшыся дахаты пасля вайны, ён успамінаў пра цяжкія гады вайны, а таксама пра «сяброў сваіх слаўных», якія загінулі на палях баёў, не дажылі да перамогі. Дачка разумее душэўную самоту бацькі настолькі, што і ёй «баляць яго раны».

Людміла Кебіч удзячна свайму бацьку за тое, што ён, як і ўсе салдаты той крывавай вайны, прынеслі мір і спакой. Дзякуе, што «даў жыццё мне і брату, і дзяцінства, як песню», і згадвае, што бацька любіў спяваць, асабліва «пра Кацюшу і пра «Корб блюмэн бляў». Праз ваенныя песні ён успамінаў сваіх баявых таварышаў. Праз успаміны ён як бы аддаваў даніну павагі ўсім сваім аднапалчанам, якія прайшлі з ім разам па дарогах вайны ад Масквы да Берліна. Гэту даніну павагі і памяці пераняла і сама паэтка. У апошняй страфе свайго верша яна выказвае ўпэўненасць, што пакуль у яе сэрцы будзе жыць памяць, будзе на нашай зямлі мір і спакой. І хаця гэты верш вельмі асабісты, мы павінны разумець, што такая ж упэўненасць павінна жыць у сэрцы кожнага з нас.

Валерыя Барычэўская Зінякі – сястра Хатыні

У вершы Браніслава Ермашкевіча «Папялішчы» ідзе гаворка пра вёску Зінякі, якую знішчылі фашысты ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Міжволі адразу згадваюцца факты з нашых падручнікаў па гісторыі. За гады акупацыі гітлераўцы правялі ў Беларусі звыш 140 буйных карных аперацый. З 1941 па 1944 імі было спалена 9 тысяч 200 сёл і вёсак. Больш за 310 вёсак спалена на тэрыторыі Гродзенскай вобласці. На Шчучыншчыне – вёскі Зінякі і Агародзішча – сёстры Хатыні. У Агародзішчах карная аперацыя прайшла ў лютым 1943 года – фашысты знішчылі 147 мірныхжыхароў. Гэта была помста за дзеючы ў Гродзенскай пушчы партызанскі

атрад. А ўсяго за паўгода да вызвалення Беларусі – 22 студзеня 1944 года была знішчана вёска Зінякі і яе 419 жыхароў. Страшна нават уявіць, што за гэтымі лічбамі людзі: мужчыны, жанчыны, дзеці.

Гэты верш выклікаў у мяне шмат думак і эмоцый. Як жа цяжка было ў тыя часы, часы вайны, і як баюча людзям пра гэта ўспамінаць:

...Сканалі вёскі беларускія,
нібыта вёрсты на вайне.

Верш прасякнуты смуткам і душэўным болей. Ён адчуваецца ў кожным радку, а апісанні і яскравыя параўнанні выклікаюць зрокавыя ўяўленні. Прыгадваецца стары здымак, убачаны мною ў кнізе, на якім там-сям знявечаныя абгарэлыя дрэвы і, як жудасныя помнікі, тырчаць пячныя трубы – гэта ўсё, што засталася ад таго, што ў кожнай хаце стварала ўтульнасць, сагравала. А пахіленая вярба сапраўды ўспрымаецца, як самотная жанчына, якая схілілася ў журбе:

Паўсталі ў рад над папялішчамі
пячныя трубы на вякі. ...
Ахутана палын-слязінаю,
падобна памяць на вярбу.

Вобраз дзядулі, які стаіць над папялішчам сваёй вёскі і ўспамінае пра тое, што страціў, мяне крануў да глыбіні душы:

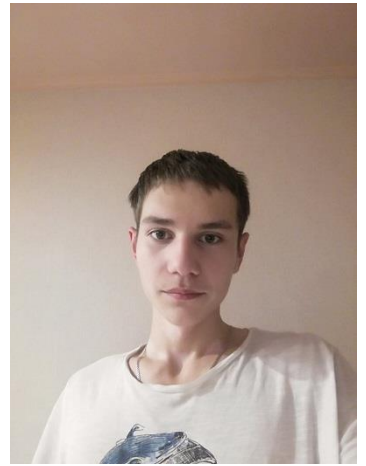
На папялішчы час памножаны –
Над попелам схіліўся дзед.

Прайшло столькі гадоў, але ён усё роўна прыходзіць туды, каб «пакласці палкасці букет». Ніколі не забудзецца на той жудасны час і аўтар верша, бо ўжо ў другім сваім вершы «Успамін» ён піша, што памятае студзень сорак другога года:

У старых, з лямцу шэрага бурках,
Да разбітай туліўся я брамкі,
а з нябёс злы, бязлітасны вуркат
праз прыцэл на мяне браў напрамак.

Такія вершы вучаць нас шанаваць тое, што для нас здабылі прадзеда, вучаць нас не забываць пра трагедыю вайны і старацца рабіць усё, каб на зямлі быў мір.

Памяць аб вайне... Для многіх пакаленняў беларусаў – гэта святы абавязак. Але, на жаль, часам прыходзіцца адзначаць, што чым больш аддаляліся падзеі ваеннай навалы, тым менш патрэбнай для некаторых становілася гэта аксіёма: «Помніць, каб больш не паўтарылася вайна». Абнародваюцца новыя факты пра зверствы фашыстаў на нашай зямлі, праводзяцца разнастайныя мерапрыемствы для дарослых і дзяцей... Карысныя, патрэбныя. Ды часам адзін вершаваны твор можа так паўздзейнічаць на цябе ў гэтым накірунку, што табе зробіцца балюча за родную зямлю, родзічаў, якіх забрала вайна. Так стала і са мной, калі я ўчытаўся ў радкі верша Алены Руцкай «Каб памяць была...». У аснове твора— пабытовы і мірны эпізод, які пачынаецца радком: «Прыехаў фатограф у вёску». І распачынаецца падрыхтоўка да фатаграфавання.

Для даваеннай вёскі з'ява выключная, і аўтар падкрэслівае гэта выразам «стаіць гармідар вясёлы». Дзяўчаты выцягваюць святочнае ўбранне, бабуля кліча сваіх унукаў, павучае іх, адлічвае з небагатага запasu грошы фатографу:

З хусцінкі адлічаны грошы
На здымак, на памяць доўгую
Аб гэтым блакітным маі.

Далей што ні выраз, радасць людская, напамін аб чалавечнасці, прыстойнасці, клопаце старэйшых аб малодшых, паслухмянасці апошніх.

І ні слова аб вайне... А яна – зусім побач... Ці не таму кожная страфа заканчваецца своеасаблівым рэфрэнам – падобнымі радкамі аб блакітным маі? Пра памяць прыгожую, доўгую, харошую і ўрэшце кранальную... Падбор эпітэтаў ідзе па нарастальнай. З'яўляецца нейкае трывожнае прадчуванне, якое тоіцца ў слове «кранальная». У ім чуецца адгалосак болю, суперажывання аўтара сваім героям, бо светлы настрой аповеду абрываецца апошнім, такім зразумелым нам трагічным радком: «І надпіс «Май сорок першага»». Гэты надпіс, пастаўлены пад фатаздымкам, абуджае пытанні. Дзе яны падзеліся, гэтыя ўнукі бабулі-галубкі, што паслухмяна выконваюць яе парады, як паводзіць сябе пад час фатаграфавання? Ці выжыла сама бабуля, яе аднавяскоўцы? Пытанні без адказу. А можа ён у радках Анатоля Вярцінскага, у якія сёння можна ўнесці папраўку – кожны трэці:

Кожны чацверты быў мёртвы.
Мір і пакой ім вечны...
Кожны трэці быў змораны,
Скалечаны ці знявечаны.

Верш кранае, парушае душэўны спакой, трывожыць, не гледзячы на лагодны апавядальны тон. Напісаны без рыфмы, але гэта да месца: у аснове твора ж аповед, як мы ўжо адзначалі, праязвыклую падзею для вясковага жыцця.

Асобна хочацца сказаць пра надзвычай светлы вобраз бабулі-галубкі (такое імя трэба заслужыць ад унукаў!). Яе настаўленне ўнукам мудрае, лагоднае, нават жартаўлівае, што выражана параўнаннем – «не блазнуйце, як малпы», эпітэтамі. Маналог-парада, а не загад, прымус. І так выходзіліся дзеці нашых продкаў: у даверы, паслухмянасці. Таму і здымак атрымаўся адмысловы.

Сядзяць хлапчукі, як дарослыя.
У чаканні напружаны позіркі
І рукі чынна пакладзены
Ва ўсіх на каленкі цыбатыя.

Чытаем такія радкі – і міжволі хочацца перагледзець здымкі прабабулек, прадзедаў, тых, хто жыў у той складаны час. Памяць! Яна жыве паўсюль: у скверы ля помніка, у палотнах мастакоў, у фатаграфіях, ва ўспамінах... Яна жыве і будзе жыць дзякуючы такім творам, як верш «Каб памяць была».

Ганна Альшэўская
«Хай будзе белым дзень на Бelay Русі»

Прачытаўшы верш Галіны Самойлы «Хай будзе белым дзень на Бelay Русі», не цяжка ўявіць цёплы вясновы дзень, дрэвы ў бelay квецені, а сярод беласнежных аблокаў мірна і плаўна кружляючых белых буслоў. Прыгадваецца выказванне, што паэт малюе словам. Гэта

выказванне дакладна стасуецца з вершам паэткі. Выбраны ёй эпітэт «белы» сімвалізуе нашу краіну, светлую, міралюбівую, і нашых працалюбівых людзей, якія заўсёды імкнуліся жыць у міры. Але калі нехта пасягаў на нашу зямлю, то народ мужа паўставаў на яе абарону. Пра гэта таксама гавораць радкі верша. Галіна Самойла, каб падкрэсліць трагічныя падзеі, што выпалі на долю нашага краю, звяртаецца да іншага колеру. Эпітэт «чорны» перадае ўсю жудасць перажытага. Чорныя напайразбураныя зямлянкі, якія хавалі людзей ад небяспекі. Злавеснае параўнанне «Акоп, як чорны вусень, ля ракі» нагадвае пра жорсткія баі, якія адбываліся ў гэтых мясцінах, пра вялікія ахвяры, абарваныя жыцці. Зараз гэтыя акопы служыць напамінам аб горы, перажытым не адной сям'ёй. Гэты боль страты не суцішваецца. Паэтка падкрэслівае гэта радкамі поўнымі самотнага гучання:

І ў чорным маці выйшла на світанку,
На чорны помнік панясла вянкi.

Маці нясе вянкi. Галіна Самойла ўжывае множны лік не памылкова. Чорны помнік – гэта, напэўна, не толькі помнік яе забітаму сыну. Можна, нават і не тут ён пахаваны, але яна разумее боль усіх маці, у якіх, як і ў яе, вайна забрала самае дарагое – дзяцей.

Вялікай цаной, вялікімі ахвярамі здабыта перамога. Усе павінны памятаць аб гэтым і старацца захоўваць мір. Гэта павінна быць адным з самых вялікіх нашых імкненняў. Здзяйснення іх і жадае ўсім паэтка.

Прачуць усю шчырасць і глыбіню пажаданняў дапамагаюць зноў жа пазітыўныя эпітэты, якіх у вершы не мала: «белых хвілін і вякоў», «белых поспехаў», «мараў белых», «белых дум і дзеяў». Галіна Самойла нездарма выбрала белы колер як аснову для пажаданняў у сваім вершы, бо белы колер сімвалізуе шчасце, спакой і дабрабыт. Белы колер выклікае веру ў светлую будучыню, у якой не будзе месца для гора і страху. Белы колер – гэта колер надзеі, так неабходнай людзям. Усё гэта добра адлюстравана ў вершы:

Хай будзе белым сон на Русі Бelay,
І белымі хвіліны і вякі.
Вам белых поспехаў, і мараў белых,
І белых дум і дзеяў, землякі.

Аўтарская пазіцыя відавочная – аўтар жадае беларускай зямлі, беларусам больш ніколі не спазнаць жахаў вайны, жадае «белых дум і дзеяў» пад мірным небам, спакойнага сну, працвітання і шчасця.

У мяне верш выклікаў нямала пачуццяў і эмоцый, якія немагчыма ўтрымаць. Ён прымушае задумацца аб важнасці мірнага неба над галавой, аб важнасці любові і павагі да кожнага чалавека, аб разуменні каштоўнасці свайго і чужога жыцця. Без гэтага неба ніколі не будзе мірным, бо сляпая нянавісць вядзе да самых страшных наступстваў - яна адбірае ў нас шчасце жыць у міры і радасці.

На здымках: пад кіраўніцтвам члена СПБ, літаратуразнаўцы, Заслужанага настаўніка Беларусі Алены Вітальеўны Руцкай ідуць прэзентацыі і абмеркаванні кнігі «Па праву жывога». Сярэдняя школа № 12 імя В. В. Бабко г. Гродна.

